

Egiptul antic originea spionajului profesionist? Începuturile spionajului se confundă cu cele ale istoriei uni versale, pe care a însoțit-o permanent, s-a împletit intim cu ea, atât în ceea ce privește evenimentele majore, cât și „viața de fiecare zi”, astfel încât multe dintre întrebările și răspunsurile trecutului se împletesc intim cu cele ale prezentului și, probabil, ale viitorului.

Tocmai de aceea, istoria universală a spionajului stârnește nu numai curiozitatea omului contemporan, ci și nevoia acestuia de a-și explica unele dintre nedumeririle și enigmele, mistificările și miturile cu care se confruntă, răspunzând necesității de a prevedea atâtea peri cole și erori care ne mai amenință.

Cele mai multe dintre practicile spionajului își găsesc originea în perioada Antichității, desigur în forme corespunzătoare scopurilor și posibilităților tehnice de atunci.

Cele dintâi izvoare referitoare la spionaj provin din Egiptul Antic. Consemnările hieroglifice se referă, între altele, la culegerea de informații cu ocazia operațiunilor comerciale, la folosirea agenților pentru localizarea populațiilor inamice care urmau să fie cucerite și transformate în sclavi.

Din secolul I î.Hr., spionajul egiptean se concentrează asupra rivalilor europeni, Grecia și Roma.

Tot în Egipt sunt folosite pentru prima oară și sisteme de codificare a mesajelor, „cerneluri simpatice”, îmbrăcăminte cu compartimente ascunse. Spionii egipteni au cunoscut folosirea otrăvurilor extrase din plante și a altor substanțe în vederea asasinatelor sau actelor de sabotaj.

Așa cum scriam anterior, primul tratat despre spionaj aparține lui Sun Tzu, care a trăit în urmă cu 15 secole, autor al unei lucrări despre „arta războiului”, „Cele treisprezece porunci”. Cartea dovedește nivelul înalt pe care îl dobândise strategia și tactica activităților informativă în China.

Considerațiile lui Sun Tzu asupra „artei războiului” și a spionajului pornesc de la idei cât se poate de pragmatice: „Ceea ce numim prevedere nu poate fi obținut de la zei sau de la spirite, nici prin analogie cu evenimente petrecute și nici prin calcule, ci cu ajutorul oamenilor care cunosc situația inamicului.”

Prin urmare, una dintre problemele cele mai importante care îl preocupă pe Sun Tzu era aceea a calităților pe care trebuie să le întrunească un agent.

Spionajul biblic

De partea cealaltă, „Cartea Cărților”, am numit „Biblia”, relatează o serie de cazuri legate de ceea ce s-a numit mai târziu spionaj.

Între altele, este amintită Cartea Genezei în care se arată că Moise a trimis nu mai puțin de 12 „agenți”, printre care Caleb și Ioșua, în „Țara Canaan”, regiune care cuprindea actualele teritorii ale Israelului și Libanului, unde trăiau diferite seminții ce puteau periclita existența poporului evreu : „Domnul i-a vorbit lui Moise și a zis, trimite niște oameni să iscodească Țara Canaanului... Vedeți țara, cum este poporul care o locuiește...”

Eforturile depuse de poporul evreu de a intra în posesia „țării promise”, deci a întregului teritoriu pe care cărțile sfinte i-l atribuiau, a dus la necesitatea trimiterii aici a unor spioni ce urmau să aducă informații despre potențialul militar al populațiilor care ocupau teritoriul. Era vorba, în primul rând, de orașul Jerichon, aflat pe malul râului Iordan.

Potrivit „Cărții lui Iosua”, cel mai important sprijin pe care spionii evrei l-au avut în Jerichon a fost oferit de o prostituată, Rahab, care se pare că fusese obligată să îmbrățișeze această meserie deoarece fusese acuzată de vrăjitorie.

Rahab s-a angajat să ascundă iscoadele evreilor de autoritățile locale. Această promisiune a fost respectată, soldații israelieni urmând să recunoască locuința lui Rahab după un cordon roșu aflat la fereastra casei.

Se pare că de aici provine culoarea roșie prin care erau marcate casele unde era practică meseria care își dispută cu spionajul privilegiul de a fi cea mai veche, prostituția.

Potrivit „Bibliei” au existat însă și spioane care s-au pus în slujba unor puteri străine, deci trădătoare, cum a fost Dalila (Dalilah), aflată în slujba regelui filistinilor. Dalila a fost însărcinată de acesta să afle secretele puterii lui Samson, unul dintre „judecătorii copiilor lui Israel”.

Pentru a-și ușura sarcina, Dalila a devenit iubita lui Samson și, după mai multe tentative, a aflat secretul puterii acestuia, care se afla în părul său. În timp ce Samson dormea, Dalila i-a tăiat pletele, astfel încât filistinii au putut să îl captureze. Ca simbol al trădării pentru bani, Dalila a pătruns în artă și literatură, numeroase fiind picturile, compozițiile muzicale, operele literare, dar și filmele în care este imortalizată figura uneia dintre cele dintâi spioane din istorie.

Modelul „Calului Troian”

*Independența
prin Cultură*

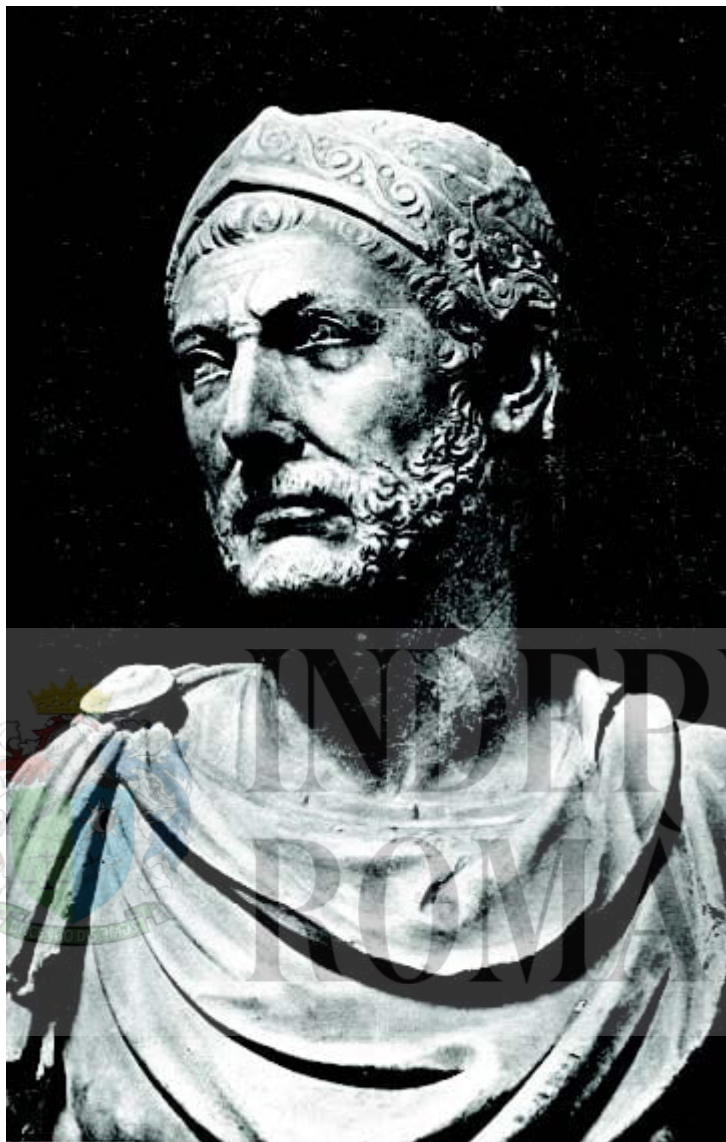
În opera lui Homer, cele mai interesante relatări cu privire la episoade de spionaj pot fi găsite în „Iliada” mai ales în „Cântecul X”. Sunt descrise trimiterea de spioni în tabăra dușmană dar și unele acțiuni de diversiune și dezinformare. Pentru a contracara acțiunea lui Palamedes, care dorea întreruperea războiului, Ulise răspândește zvonul că acesta fusese cumpărat de Priam, regele Troiei, ticluind o scrisoare din partea celui pe care dorea să-l compromită.

Un veritabil episod de diversiune este, desigur, acela legat de „Calul troian” acțiune pregătită prin trimiterea în Troia a unui agent, Simon, care le povestește apărătorilor cetății că intrarea „Calului troian”, adevărată „mașină infernală », în interiorul zidurilor are drept scop potolirea mâniei zeiței Pallas Atena.

Tot din izvoare antice reiese că paternitatea sistemului de transmitere în secret a informațiilor ar aparține conducătorului spartanilor, Lysandru, care a utilizat o formă timpurie de scriere secretă pe

tăblițe de lemn acoperite cu ceară, pentru a-și avertiza concetățenii de o invazie persană.

Politia secretă romană și spionul Hannibal

Hannibal. (Neapel, National-Museum.)

Nicio altă civilizație antică nu și-a adus o contribuție mai importantă în dezvoltarea spionajului ca Roma, datorită faptului că a creat cel mai mare imperiu al Antichității, care nu putea fi menținut și extins fără utilizarea unor asemenea metode.

Din secolul I d.Hr. este menționată existența unei poliții secrete, așa-numiții „frumentarii”, care aveau și atribuții de cenzură. Erau folosiți și așa-numiții „agentes in rebus”, cu atribuții contrainformative.

Este interesantă în acest sens opinia exprimată de unul dintre cercetătorii Antichității, după care romanii „erau experți în manipulări politice, spionaj și operații murdare... Operațiile sub acoperire au constituit o parte indispensabilă a politicii romane”.

Titus Livius povestește despre transmiterea unor mesaje secrete între Filip al Macedoniei și Hannibal, care au fost interceptate de romani. Se amintește faptul că Hannibal obișnuia să-i deruteze pe romani prin scrisori ticluite.

Informațiile culese de la dezertori erau verificate de Hannibal cu ajutorul spionilor săi. Uneori, travestit, Hannibal culegea și verifica informații în teritoriul adversarului.

Tot cu ajutorul spionajului a fost descoperit locul în care se ascundea Hannibal la Nicomedia,

obligându-l pe acesta să se sinucidă (186 Î.Hr.).

Senatorul roman Atticus ales de... Decebal

Acțiuni de culegere a informațiilor prin intermediul agenților s-au de sfășurat și în perioada dacilor, în timpul domniei regelui Decebal.

După unele relatări, se pare că acesta l-a trimis la Roma pe omul lui de încredere, Atticus, care a reușit să acționeze astfel încât să fie ales în Senatul roman.

Nu este exclus ca primul război daco-roman (101-102) să se fi încheiat nedecis tocmai datorită activităților lui Atticus.

Dio Cassius narează o serie de episoade de spionaj din timpul războaielor cu dacii.

După primul dintre ele, Domitian primește o scrisoare din partea lui Decebal, prin care acesta se recunoaște învins. Domitian arată această scrisoare Senatului, pentru a-l încredința de victoria sa.

De fapt, scrisoarea fusese falsificată de chiar Domitian pentru a-și sublinia meritele.

Este de asemenea posibil ca scrisoarea să fi fost trimisă de Decebal în scop de dezinformare.

Despre Decebal, Dio Cassius arată că era „meșter în a întinde curse”.

Caesar și-a ignorat spionii...

Caius Iulius Caesar (100-44 Î.Hr.) a rămas în istorie nu numai ca politic și conducător militar, ci și ca unul dintre promotorii spionajului. Înainte de a porni o campanie militară, Caesar se informa amănunțit asupra țării unde urma să desfășoare operațiile. Îl interesau obiceiurile, instituțiile politice, istoria, ca și economia țării. Însuși Caesar menționează, în cele șapte cărți ale lucrării „bello gallico”, în mai multe rânduri, utilitatea folosirii agenților secreți, mai ales a negustorilor, în acest scop.

Necesitatea acti vităților informative în cadrul campaniilor militare se reflectă, în timpul lui Caesar, și în organizarea legiunilor sale. Fiecare dintre acestea, existau 10 spioni sau iscoade, care veneau pe urma șarjelor cavaleriei în vederea adunării de informații despre teritoriul și populația cu care grosul armatei romane urma să lupte.

Diferite metode informative au fost folosite de Caesar și în cadrul confruntărilor cu dușmanii interni, de fapt foști aliați, deci în timpul războaielor civile.

Este vorba, de exemplu, de luptele duse împotriva lui Pompeius. În tabăra adversarilor au fost trimiși agenți care trebuiau să se informeze, de exemplu, asupra mijloacelor financiare de care acești dispuneau.

Se pare că Caesar dispunea de cel mai mare număr de agenți și informatori cunoscut până în acel moment.

Și totuși, Iulius Cezar nu a știut să folosească întotdeauna informațiile primite, ceea ce, în cele din

urmă, i-a fost fatal. În ziua asasinării sale, Iulius Caesar a primit o informație de la un spion care anunța asupra complotului împotriva sa, dar nu a luat în considerare această avertizare, astfel încât a fost ucis.

Conducătorul roman a fost și în posesia unui sistem de cifrare cunoscut sub numele de „alfabetul lui Caesar”, bazat pe substituirea literelor.

Plutarch („Vieți paralele”) arată că Iulius Caesar a fost unul dintre cei dintâi care au folosit cifrul.

BOGDAN PĂPĂDIE, GABRIEL I. NASTASE

(Din vol. Spionii și lovitura, Ed. Obiectiv, Craiova)

**INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ** *Independența
prin Cultură*